

Töötervishoiu- ja tööohutuse alase olukorra parandamine väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes: näited tõhusa abi kohta

Agentuuri aruande kokkuvõte

Sissejuhatus

Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (VKE) annavad olulise panuse Euroopa konkurentsivõimesse ja enamik uutest töökohtadest luuakse Euroopas kuni kuue töötajaga mikroettevõtetes. Neil on aga ka oma spetsiifilised probleemid (kaasa arvatud töötervishoiu ja tööohutuse tõhus korraldamine) ning liikmesriigid on käivitanud vastavad meetmed ettevõtjate abistamiseks¹.

Agentuur on viinud ellu mitu olulist projekti töötervishoiu- ja tööohutuse alase olukorra parandamiseks VKEdes, kaasa arvatud Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni algatatud spetsiaalsed VKEde töötervishoiu ja tööohutuse hea tava rahastamiskavad². Agentuur on uurinud ka VKEdele osutatud eduka töötervishoiu- ja tööohutuse alase abi praktilisi näiteid. Analüüsiti liikmesriikide erinevat liiki abikavu ja -programme, et:

- esitada VKEdele ennetusprogrammide kohta näiteid;
- selgitada välja edukuse kriteeriumid ja pakkuda ülekantavat teavet, mida teised organisatsioonid saavad kasutada või oma olukorrale kohendada.

Kolm põhjust VKEdele suunatud programmide käivitamiseks

- Mikroettevõtetel ning väikestel ja keskmise suurusega ettevõtetel on suur sotsiaalne ja majanduslik tähtsus, sest nad moodustavad 99% kõigist ELi ettevõtetest.
- Neis töötab 66% Euroopa tööjõust.
- Töötervishoiu- ja tööohutuse alane olukord neis ettevõtetes on ebasoodsam kui suuremates ettevõtetes.

Aruandes kirjeldatud 18 hea tava näidet VKEde abistamise kohta erinevad nii läbiviijate, sihtrühma kui ka kasutatavate vahendite poolest. Näited on jagatud kolme kategooriasse: riigi, piirkonna ja sektori tasandil läbiviidavad meetmed. Algatused on suunatud erinevatele sihtrühmadele ning toetavad ettevõtteid kampaaniate ja riskianalüüside läbiviimisel või annavad spetsialiseeritud abi teatavate kutsealade töötajatele või teatava eriala spetsialistide poolt. Need on suunatud ka mitmesuguste riskitegurite vähendamisele.

NÄITED

Riigi tasandil võetud meetmed

- Töötervishoiu- ja tööohutuse alane abi VKEdele (Austria)
- Riskide ohjamine VKEdes (Soome)
- Kokkulepped eesmärkide suhtes ja ennetuslepingud (Prantsusmaa)
- Töötada positiivselt: eelkõige vältida organisatsioonisisest stressi (Iirimaa)
- Kampaania keraamikatööstuses (Portugal)
- Heanaaberlikkuse kava (Ühendkuningriik)

Piirkonna tasandil võetud meetmed

- Riskide ohjamine VKEdes (Belgia)
- VKEdele mõeldud töötervishoiu- ja tööohutuse teenistuse väljaarendamine (Taani)
- Ettevõtetevaheline ohutuskordinaator (Prantsusmaa)
- VKEde nõustamisvõrgustik (Saksamaa)
- Terviklik lähenemisviisi ohutuskultuuri levitamisele (Itaalia)
- Ohutus ja ettevõtete toetamine (Ühendkuningriik)

Sektori tasandil võetud meetmed

- Keemilise puhastuse ettevõtete tööohutuse alane liit (Saksamaa)
- Tehniline abi trükitööstuses (Kreeka)
- Riskide hindamine ja ennetamine ehitussektoris (Luksemburg)
- Oskustöö kutsealade eeskirjad (Holland)
- Töökoormuse hindamise vahend jaemüügisektoris (Holland)
- Navarra põllumajandussektori strateegiline kava (Hispaania)

Tõhususe analüüs

Sobivate meetmete võtmine, mis poleks liiga keerulised ega kulukad

Töötervishoiu- ja tööohutuse alase olukorra parandamist saab VKEdes algatada, kui see ei nõua palju aega ja vahendeid, on kergesti läbiviidav ja silmnähtava sisuga.

- *Meede peab olema praktiline ja asjakohane*

Ettevõtted on programmist huvitatud, kui selle abivahendid on sobivad ja vastavad nende ootustele, võttes arvesse ettevõtte vajadusi ja ressursse. Oluline etapp meetme edukuse tagamiseks on eeluurimise või eelnev päring. Vahendid peavad olema ka praktilised ja kergesti kasutatavad.

- *Kulude piiramine*

Meetme maksumus mõjutab kahtlemata oluliselt osaluse määra: väga edukad on olnud VKEdele tasuta või mõõduka tasu eest nõustamisteenust pakkuvad algatused.

Riskianalüüside toetamine

Peaaegu kõik käesolevas aruandes kirjeldatud näited hõlmavad toetust VKEdele, võimaldades neil kõigepealt riskianalüüsi läbi viia. See on vajalik seepärast, et nende ettevõtete juhid ei tarvitse tunda seadusandlust ega riskide praktikas ennetamise viise ning neil on sageli sellise analüüsi läbiviimiseks vähe aega ja ressursse, eriti inimressursse.

Kõige edukamad selles valdkonnas on meetmed, mida on toetatud koolituse ja/või nõustamisega töökohal.

Ametiühingute ja tööandjate ühenduste kaasamine

Sageli jõutakse VKEdeni siis, kui projekti kaasatakse ametiühingud ja tööandjate ühendused, kuigi suur osa neist ettevõtetest pole nende liikmed. Neil organisatsioonidel on võrgustikud ja praktilised teadmised sektori kohta ning nende nähtav kaasamine võib tõsta projekti usaldusväärsust. Ametiühingud võivad esindada sektori töötajaid ning aidata jõuda olukorrani, kus tööandjad konsulteerivad oma töötajatega.

Konkreetsed sektorid sihtrühmadeks

¹ Euroopa Komisjoni Euroopa VKEde Vaatluskeskuse 2002. aasta aruanne aadressil http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/analysis/doc/execsum_2002_en.pdf

² Lähemat teavet rahastamiskavade kohta vt <http://agency.osha.eu.int/sme/>

Sektori tasandil võetud meede: Navarra põllumajandussektori strateegiline kava (Hispaania)

Selle kava eesmärk oli soodustada ennetava juhtimise sisseviimist väiketaludes.

Talunikud osalesid koolitusprogrammides, mis võimaldasid neil teha oma talude riskianalüüsi ning lasta ka oma sõidukeid kontrollida. Projektis osalenud kutseühing UAGN otsustas projekti lõppedes võtta oma programmide tutvustamiseks tööle ennetusspetsialisti ning kavatseb taotleda toetust põllumajandustehnika kohandamiseks kogu Navarras. Kava on loonud inimressursse ja soodsa suhtumise ennetustegevusse ning pikemas perspektiivis võib loota positiivset mõju.

Eriti edukateks osutusid konkreetses sektoris või tegevusalal läbi viidud meetmed. Sellel on üsna lihtne põhjus: sektorile omased riskid saab konkreetselt välja selgitada; just kutseühingute kaudu on kergem jõuda ettevõtteni, kellele meetmed on suunatud; sektori piires "räägitakse ühist keelt" ja meede tundub ettevõtetele asjakohasem. Seepärast on sellised algatused paremini suunatud, mõttekamad ja kontsentreeritumad.

VKEdeni jõudmine

Kõige rohkem ettevõtteid on hõlmanud meetmed, mis viiakse läbi konkreetse sektori tasandil või on seotud konkreetse riskiga. Samas on reaalne olukord selline, et VKEdele mõeldud meetmed jõuavad tavaliselt vaid üsna väikese protsendini ettevõtetest.

Peale selle on VKEdega raske kontakti leida ja veelgi raskem on veenda neid sellist tüüpi meetmeid võtma. Näib, et liigagi sageli ei ole tööga seotud riskide vältimine neile ressursidega alavaruastatud organisatsioonidele esmatähtis küsimus. Seepärast tuleb rõhutada, et neid programme tuleb süstemaatiliselt hinnata, et mõõta ja parandada nende mõju sihtrühmaks võetud VKEdele. VKEde osalusmäära kohta mitmesugustes 15 liikmesriigi meetmetes on vähe andmeid.

Piirkonna tasandil võetud meede: terviklik lähenemisviis ohutuskultuuri levitamisele (Itaalia)

Selle piirkondliku algatuse (Lucca provintsi) eesmärk oli hoida ära surmaga lõppevaid õnnetusi, seades prioriteediks töötajate koolituse ja teavitamise. Programm ergutas arendama tööohutuse kultuuri VKEde uue ametikoha loomisega ohutusalase koolituse ja teabe spetsialistile igas ettevõttes. Nelja kuu jooksul viidi 115 töötajale läbi kaheksa koolitussessiooni ja ettevõtetele jagati 3000 õppekomplekti. Kava õnnestumise tulemusena laiendatakse piirkondliku algatuse programmi ja koostatakse töötajatele õppematerjalid.

Kavade tõhususe hindamine

Riigi tasandil võetud meede: töötervishoiu- ja tööohutuse alane abi VKEdele (Austria)

Spetsiaalselt VKEdele mõeldud tasuta ennetusteenus, mis põhineb õigusaktide nõuetel, käivitati 1999. aastal. 2001. aastal võttis 24 000 tootmisüksust 288 851 VKEst pakutud lähenemisviisi kasutusele ning osutati 146 000 tundi nõustamisteenust. Alates programmi algusest märkis 70% VKEdest, et nende ootused abi suhtes on täitunud.

Edu võti peitub tööandjate kasvavas teadlikkuses riskide ennetamise tähtsusest ning nende otsuses lülitada see ettevõtte juhtimisse: kui "vajadus" on selgunud, arendab ettevõtte ennetustegevust juba vabatahtlikult kas ise või välist abi kasutades. Kuigi tulemused on otseselt nähtavad vaid väga vähestel juhtudel, võib positiivset mõju oodata vähemalt keskpikal kui mitte lühiperioodil.

Üldised järeldused

VKEdeni on raske jõuda ja veelgi raskem on neid tegutsesema panna. See pole aga võimatu. Kava on edukas, kui:

- see keskendub teatavale sektorile või riskile;
  - see on sobiv: ei ole liiga keeruline ega kulukas;
  - selle koostamisse ja elluviimisse on kaasatud erinevad partnerid (tööandjad, tööandjate ühendused, töötajad, ametiühingud);
  - selle piisavuse mõõtmiseks:
    - analüüsitakse vajadusi enne meetme rakendamist,
    - hinnatakse süstemaatiliselt selle järelmõjusid;
  - see pakub toetust tasuta või minimaalsete kuludega;
  - see aitab luua VKEde jätkusuutliku töötervishoiu- ja tööohutuse alase ennetamiskultuuri;
- selles on aktiivne sekkumine ühendatud praktiliste dokumentide ja vahenditega.

Kust aruannet leida?

Aruande täielik tekst on saadaval inglise keeles agentuuri kodulehel aadressil <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/> ja selle saab sealt tasuta alla laadida.

Trükitud aruannet pealkirjaga "Improving occupational safety and health in SMEs: examples of effective assistance", European Agency for Safety and Health at Work, 2003, ISBN 92-9191-043-0, võib tellida Euroopa Ühenduse Ametlike Väljaannete Talitusest Luksemburgis (<http://eur-op.eu.int>) või selle müügiesindajatelt. Hind on 25 eurot (ilma käibemaksuta).

Käesolev teabeleht on saadaval kõikides ELi keeltes aadressil: http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/index_en.htm